

การพัฒนาการเรียนรู้อุปกรณ์ปัญญาการทอผ้าโดยใช้
แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนวัดต้นตาล (ต้นตาลประชาสงฆ์)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1

พระประดิษฐ์ คำมุงคุณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่องการพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญา
การทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดต้นตาล
(ต้นตาลประชาสงฆ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 เสนอโดยพระประดิษฐ์ กำมุงคุณ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
(นายดระกมล จันทสุนทร)
วันที่ 13 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2552

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันธ์หมาก)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพงษ์ ปนาทกุล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล (ตันตลประชาสงฆ์) สำนักเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพงษ์ ปนาทกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์
ชื่อนักศึกษา	พระประดิษฐ์ คำมุงคุณ
สาขาวิชา	ยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การวิจัยและการพัฒนามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล (ตันตลประชาสงฆ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนา 2) การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาและ 3) การพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชนกรอบการวิจัยคือการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชนซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นสอน และ ขั้นสรุป โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนา คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 คน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกต และการประชุมระดมความคิดเห็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลเชิงปริมาณใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ครูมีการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชนน้อยเพียงแต่ไปที่คนศึกษาหรือหาไปดูเท่านั้น และยังขาดการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการนำแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาการทอผ้าในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการประเมินผลจากการเรียนการสอนยังมีน้อยมาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนสนใจที่จะนำแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาการทอผ้าในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนการทอผ้าเพื่อเป็นการสืบสานภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมงานฝีมือซึ่งเป็นจุดเด่นของท้องถิ่นไว้

2. การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาคือครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีดำเนินการร่วมกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าในชุมชน ในการสร้างเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า โดยมีดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาคือ มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า โดยกำหนดขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ให้ครบทุกขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป จัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้การทอผ้าในชุมชน มีการให้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอนเสริมรวมทั้งการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนทุกครั้งหลังเรียนโดยนักเรียนมีผลคะแนนด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ ผ่านตามเกณฑ์ประเมินในแผนการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าที่กำหนดไว้

3. การพัฒนาการเรียนรู้อุภูมิปัญญาการทอผ้า โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ประกอบด้วยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จำนวน 10 แผน จัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา ผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยประเมินทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนมีคะแนนอยู่ในระดับดีจนถึงดีมากตามเกณฑ์ประเมินที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า ซึ่งผ่านเกณฑ์การพัฒนาตามดัชนีชี้วัดที่ตั้งไว้

Thesis Title The Development of Learning About Local Wisdom of Weaving
Through Learning Community Sources for Sixth Grade Students
at Wat Tontan School (Tontan Prachasarit) under the Office of
Saraburi Educational Service Area 1

Thesis Advisors Asst. Prof. Surapong Panatkool
Asst. Prof. Dr. Chommanad Munsamrit

Name Pra Pradit Kammungkun

Concentration Development Strategy

Academic Year 2008

ABSTRACT

The purpose of this study was to develop to learn local wisdom of weaving through learning community sources for sixth grade students at Wat Tontan School (Tontan Prachasarit) under the office of Saraburi educational service area 1. This study was focused on workshop and participation. The research was divided into 3 stages: first, studying the present state, problems and developmental needs of the learning about the weaving; second, exploring the ways and methods for the development, and identifying the indicators used for expressing the success of the development; finally, developing to learn the local wisdom of weaving through the sources. The framework was within learning management including 3 steps i.e. introduction, presentation and summary. The sample consisted of 9 the sixth grade students and 19 involved persons. The instrument comprised of the in-depth interview, group discussion, observation and brain-storming meeting. The researcher obtained 2 kinds of data. The qualitative data analyzed by content analysis, whereas, the quantitative ones evaluated by percentage.

The results were as follows:

1. teachers could not provide enough learning about the local wisdom of weaving by cooperating the community sources. The students merely got the visual education. Moreover, there were lacks of the learning plans, using the community sources for education and learning evaluation. Although many problems occurred, the school administrators, teachers, committees, parents and students required using the sources along with studying. Their objective was to preserve the local-craftsmanship wisdom which was the community's strong point.

2. in cases of the examination of the ways and methods for the learning development, teachers instructing the Career and technology course and weaving-wisdom teachers cooperated to construct the instrument and learning plans about this weaving. As the indicator, these plans showed all three steps of learning process and criteria. Moreover, there was an increase of the study through local sources within the community. The local teachers played roles to teach the students, including assessment and evaluation after every class. The students had to pass every criterion (knowledge, skill and attitude) in the plans.

3. this development of the weaving learning held 10 learning plans via the community sources, and lasted a semester. The students' achievement was evaluated with three criteria above. After the experiment, the result revealed that each plan was rated at the good or excellent levels and also it passed the criteria in the indicator.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นผลงานที่มุ่งสนองงานด้านการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนในโรงเรียน วัดตันตล (ตันตลประชาสงฆ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ตามปณิธานของ พระธรรมปิฎก (ชาลิต อภิวิฑูณโณ) เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร เจ้าคณะเจ้าวัดสระบุรี กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อพระเดชพระคุณที่ได้เมตตาอนุเคราะห์สนับสนุนทุนการศึกษา จนจบการศึกษา

เจริญพรขอบคุณความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพงษ์ ปนาทกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร เตชะขันหมาก ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ นางสุรีย์พร ชัยสิทธิ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาชี้แนะ แนวทางและตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยด้วยความเอาใจใส่ อย่างดียิ่งตลอดมา ตลอดทั้งคณาจารย์ เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ทุกท่านที่ให้ความรู้และอำนวยความสะดวกในการติดต่อ เพื่อนร่วมชั้นสาขายุทธศาสตร์การพัฒนา รุ่น 7 ที่ให้คำปรึกษาและกำลังใจเสมอมา

เจริญพรขอบคุณนายกฤษณ คำภีระ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตันตล (ตันตลประชาสงฆ์) คณะครู ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย และขออนุโมทนาความร่วมมือร่วมใจที่ได้รับจากผู้มีส่วนสำคัญ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตลที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

เจริญพรขอบคุณนางพยอม สุขเกษม ประธานศูนย์ทอผ้าตันตล นางวรารัตน์ วิเศษ คุรุภูมิปัญญาท้องถิ่น และสมาชิกกลุ่มทอผ้าตันตลทุกคน ที่ให้ความสะดวกด้านสถานที่รวมไป ถึงให้ความรู้ในการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าสำหรับนักเรียนในครั้งนี้เป็นอย่างดี

สุดท้ายประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ขอขอน้อมนำมาสักการะในพระคุณของ นางดอนสิ และนายคำขึ้น คำมุงคุณ ผู้เป็นมารดาบิดาที่เคารพรักยิ่งของผู้วิจัยรวมทั้งขอน้อม นำมาสักการะในพระคุณของบูรพาจารย์ทั้งหลายที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่างๆ ให้เป็นรากฐานแห่งการเรียนรู้ให้ยิ่งๆ ขึ้นไป และขอน้อมถวายบูชาแด่พระรัตนตรัยแห่งพระพุทธศาสนา ที่ได้ยึดมั่นและตั้งมั่นในใจตลอดมาและตราบชั่วนิรันดร์

พระประดิษฐ์ คำมุงคุณ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
บริบทชุมชนโรงเรียนวัดต้นตาล	9
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี.....	10
การเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า.....	20
แหล่งเรียนรู้ในชุมชน.....	28
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	38
บทที่ 3 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญา การทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดต้นตาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 1	43
คำถามการวิจัย	43
วัตถุประสงค์การวิจัย	44
วิธีดำเนินการวิจัย.....	44
กรอบการวิจัย.....	44
ประชากร	44
วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	45
การรวบรวมข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47

บทที่ 3 (ต่อ)	
สภาพปัจจุบันของการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล	
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1	47
ปัญหาและความต้องการการพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1	50
บทที่ 4 แนวทางวิธีการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการเรียนรู้ ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1.....	54
คำถามการวิจัย	54
วัตถุประสงค์การวิจัย	55
วิธีดำเนินการวิจัย	55
กรอบการวิจัย	55
ประชากร.....	55
วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
แนวทางและวิธีการพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า โดยใช้แหล่งเรียนรู้ใน ชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตลสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1	57
ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1	58
บทที่ 5 การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล	
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1	61
คำถามการวิจัย	61
วัตถุประสงค์การวิจัย	61

	หน้า
บทที่ 5 (ต่อ)	
วิธีดำเนินการวิจัย	61
กรอบการวิจัย	62
ประชากร	62
วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนา	62
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
การประเมินผลการพัฒนา.....	63
การพัฒนาการเรียนรู้อัตนวิสัยการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตลาล สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสระบุรี เขต 1	63
ผลการพัฒนาการเรียนรู้อัตนวิสัยการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตลาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1	65
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	71
สรุปผลจากการวิจัย.....	71
อภิปรายผลจากการวิจัย	75
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	78
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	84
ภาคผนวก ก แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปสำหรับนักเรียน	85
แบบสัมภาษณ์สำหรับนักเรียน	88
แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	89
ภาคผนวก ข แผนการจัดการเรียนรู้อัตนวิสัยการทอผ้า	90
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้มีส่วนสำคัญ	180
รายชื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	182
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม	183
หนังสือเชิญประชุม	184
ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรมในระยะที่ 1 (R1)	185

	หน้า
ภาคผนวก ง (ต่อ)	
ภาพกิจกรรมในระยะที่ 2 (R2)	188
ภาพกิจกรรมในระยะที่ 3 (D)	189
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์	197

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนาการเรียนรู้อิทธิพลของการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 1	53
ตาราง 2 แนวทางในการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการเรียนรู้อิทธิพลของการทอผ้าโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 1	59
ตาราง 3 ผลการประเมินด้านความรู้ในการเรียนรู้อิทธิพลของการทอผ้าสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1	67
ตาราง 4 ผลการประเมินด้านทักษะการทำงานในการเรียนรู้อิทธิพลของการทอผ้าสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1	68
ตาราง 5 ผลการประเมินด้านเจตคติในการเรียนรู้อิทธิพลของการทอผ้าสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1	69
ตาราง 6 ผลสำเร็จการวิจัยตามตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาการเรียนรู้อิทธิพลของการทอผ้าสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 1	70

สารบัญญภาพ

หน้า

ภาพ 1	ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้อุปกรณ์ปัญญาการทอผ้าโดยใช้แหล่ง เรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตันตล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 1	6
-------	--	---

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี